

vooraf

Machteld Stam

Mijn nichtjes en ik zien elkaar elk jaar op onze nichtjesdag. Onze moeders waren zussen, en dat schept een bijzondere band. Dit jaar gingen we naar Arnhem, waar onze moeders in hun kindertijd tijdens de Tweede Wereldoorlog woonden met onze opa en oma.

De dag begon ontspannen. We dronken koffie, aten gebak en praatten vrolijk bij. Daarna bezochten we de Eusebiuskerk, midden in de stad. Tijdens de Slag om Arnhem in september 1944 ging de kerk in vlammen op. De toren werd bijna helemaal verwoest.

Binnen bekeken we een tentoonstelling over de evacuatie van de Arnhemers. We zagen foto's uit die tijd, die we kenden uit de verhalen van onze moeders. Het voelde angstaanjagend actueel. Onze gesprekken verstomden.

Na de oorlog werd de toren herbouwd. Nu staat hij er weer trots bij. Met een glazen lift gingen we omhoog tot 60 meter hoogte. Het voelde alsof we in een tijdmachine zaten. We hadden een panoramisch uitzicht over de stad. Het was een zonnige dag waardoor we ver zicht hadden. Wij prezen ons gelukkig.

podcast

Kalle Brüsewitz

van alle kanten

Al vijf jaar loopt *De ongelooflijke podcast*. Een gesprek van journalist David Boogert met een relevante gast. Samen met vaste medewerker theoloog Stefan Paas wordt de (religieuze) actualiteit besproken. Ik zet 'religieuze' tussen haakjes omdat het gaat over de maatschappelijke actualiteit, niet alleen over religie. De podcast gaat over thema's die iedereen aangaan. Maar de basis is de rol van religie, van geloof. De functie van geloof in een steeds ongelooflijker samenleving. En er wordt de tijd genomen.

Afleveringen duren een uur of zelfs langer. Er wordt knap geprobeerd elk onderwerp van alle kanten te bespreken. Dat is een uitdaging.

Zeker de afgelopen maanden zijn er veel afleveringen over het conflict tussen Israël en Palestina. Bij dit thema is de polarisatie extreem. Hoe laveer je daar doorheen, zonder het onderwerp uit de weg te gaan? Ze slagen erin om alle kanten zo goed mogelijk te belichten. Zo is er een aflevering met Kefah Allush over het onrecht in Gaza, maar ook een aflevering met Natascha van Wezel. En zo zijn er meer voorbeelden.

Natuurlijk zijn de onderwerpen en de gasten niet per se doorslaggevend voor wat betreft 'neutraliteit'. Het gaat ook om de manier van bevragen en de ruimte die David Boogert en Stefan Paas de gast geven. En dat doen ze knap. Hoe moeilijk dat ook is.

colofon

Mondig+ is een liturgische, pastorale uitgave van de Algemene Doopsgezinde Sociëteit en verschijnt zes keer per jaar, in het hart van *Mondig*.
Redactie Kalle Brüsewitz, Marijke van Duin, Essemie van Dunné,

Jeannette den Ouden, Machteld Stam & Machteld van Woerden
Ontwerp & opmaak Susan de Loor, Kantoordeur Haarlem
Druk GBU printmedia
Oplage 5.000

Papier Maxi Offset
FSC-mix credit gecertificeerd
Contact redactie
Singel 454 | 1017 AW Amsterdam
020 623 09 14 | communicatie@ads.nl
www.doopsgezinden.nl
© ADS 2024

Visioen van vrede

Kunnen wij nog hopen
terwijl zoveel zekerheden
dreigen te verdwijnen

Kunnen wij nog dromen
terwijl veiligheid
wereldwijd wankelt

Kunnen wij nog verwachten
dat mensen elkaar
het recht op leven gunnen

In deze donkere dagen
is het visioen van vrede
in deze wereld

houvast en inspiratiebron

om volhardend te geloven
in onbaatzuchtigheid
en medemenselijkheid

Misschien
dat de gedroomde toekomst
van in vrede samenleven
ooit onverwacht

als een lichtflits uit de hemel
het leven binnenbreekt

Ongelooflijk zal dat zijn!

Ongelofelijk...

de stal vult zich
langzaam
met warmte
en geluiden...

Elke avond loop ik er even langs,
nu al bijna veertig jaar.
Zo lang geleden is het al, die nacht.
Het is niet ver. Ach, ik rust wat, onderweg.
Ik doe de deur open.
Meestal blijf ik staan,
een enkele keer ga ik zitten op...
wat er maar is om op te zitten.

Er staat er een koe, of wat schapen.
Niet van mij, van een buurman.
Er is een lichtopening, met een luik ervoor.

Het is er klein, en donker.
Ik kijk rond en wacht.
De stal vult zich langzaam,
met warmte, en geluiden,
met grote ruwe stinkende mannen.
Nooit eerder zag ik eeltige, smerige
klauwen,
gewend om te scheren, vuur te stoken,
schapen van hun lam of leven te verlossen,
veranderen in fluwelen, strelende handen.
In de buurt van die babywang.

En plotsklaps die anderen,
die binnentraden.
Die doeken neerlegden, zó fijn,
zó prachtig. Doeken, met weefsels, kleuren,
patronen...
Deze mannen verspreidden geuren die ik
nooit geroken had,
prikkelend, verdovend, opwekkend.
Ze spraken verre, ongrijpbare talen.
Ik kan hun woorden nog horen...
Luister! Die klanken, wat zeggen ze toch?
Hemel, wat zeggen ze?

En ik zie, tussen dit alles,
de ouders met hun kind.
Het kind in de voederbak van de os.
Die drie mensen.
Wat was er van mij geworden,
als ik ze verder had gestuurd?

Wat was er van mij geworden als ik ze
in de herberg had gelaten?
Waar geen plaats meer was...
Ach wat! Er is altijd plaats. Weet ik nu.
De stal was stampvol,
en niemand stuurde mij weg.

*Ik heb ervan geleerd, moet je weten. Als
herbergier stuur je niemand weg. Je schikt je.
Soms heeft een gast wat meer aandacht nodig,
soms juist wat minder. Het is eigenlijk net
zoals je zelf van binnen bent. Je kunt je boos-
heid niet wegsturen, een verliefdheid niet,
een angst niet. Ze blijven aan de deur bonken
tot je ze verwelkomt. En als je weigert? Dan
verdwijnen langzamerhand al je andere
gasten ook. En als je iedereen verwelkomt,
ontdek je ook dat ze allemaal vanzelf weer
vertrekken. Ik ben per slot van rekening een
herbergier, geen huisbaas. Het is mijn herberg,
ik bepaal niet wie er langskomt. Ik bepaal wel
hoe ze ontvangen worden.*

Elke avond loop ik er even langs.
Laatst vroeg een gast aan mijn vrouw:
'Waar gaat hij naartoe?'
Mijn vrouw zei:
'Dit is zijn heilig moment,
het gaat vèr terug...'
De gasten gniffelden:
'Heilig moment... Zijn liefje, zal je
bedoelen!'

Mijn vrouw glimlachte.
Het heeft inderdaad met liefde te maken.
Maar hóe weet ik niet.
Ik zou het moeten weten,
maar weet het niet.
Maar als ik terugkom, bij mijn vrouw
en terugkom bij de gasten,
die soms vriendelijk en bescheiden zijn,
of vrolijk en uitgelaten,
maar even vaak dronken, humeurig
of zelfs vechtlustig.
Dan, dan, ach, wie ben ik...
dat ik hier sta, wie ben ik?
Dan voel ik dankbaarheid,
dat ik ze niet heb hoeven wegsturen.
Dat ze gewoon komen en gaan, mijn gasten.
En dat ik nooit, nooit meer iemand zal
wegsturen.
Ik weet hoe het voelt om te mogen blijven.
Ik weet hoe het voelt om te mogen zijn.

Maar wat ze nou zeiden?
Hemel, mijn hemel –
zal ik ooit weten wat ze zeiden? +

*Uit uw verborgenheid voorbij aan onze grenzen,
straalt lichte eeuwigheid als daglicht voor de mensen.
Uw wijde hemel welft zich rond over de aarde.
Gij zult op vaste grond ons voor het donker sparen.*

*Uit uw verborgenheid hebt Gij ons aangesproken,
de weerstand van de nacht met heilig vuur gebroken.
Gij brandt uw eigen naam voorgoed in onze dagen
en schrijft in ons bestaan uw woord van welbehagen.*

*Uit uw verborgenheid nu aan de dag getreden,
hebt Gij uw heil gezocht bij mensen hier en heden.
Zoals Gij kwam om ons met vrede te ontmoeten,
laat het ook vrede zijn waarmee wij U begroeten.*

*Uit uw verborgenheid ons zo te na gekomen,
deelt Gij in onze nacht en zaait er nieuwe dromen.
Zolang het donker duurt, de moed ons wordt ontnomen,
voed ons dan met de hoop dat Gij voorgoed zult komen.*

*Uit uw verborgenheid ontsteekt Gij licht op aarde,
wilt Gij ons warmen met de gloed van uw genade.
Wij delen met elkaar het licht, het lied, de zegen.
Wij zijn uw kandelaar, wij gaan het donker tegen.*

Sytze de Vries – Lied 500

Zo zijn wij!

Verhalen, brieven, gedichten,
psalmen...

Het dikke Spiegelfamilie – een monologenbijbel van theoloog, schrijver en theatermaker Kees van der Zwaard dat 10 november is verschenen, staat er vol mee. Aan het woord komen Sara, Batseba, Micha, Maria, Johannes en vele andere bijbelse personages. Maar ook de chaos, de toren van Babel, de maan en zelfs de ruigkopvleermuis.

‘Want’, zegt Van der Zwaard, ‘in al die karakters worden wij gespiegeld. We zien delen van onszelf in hen terug, zoals we delen van onszelf herkennen in onze familie. Daarin ervaar ik een diepe verbinding: ik ben opgenomen in de boog van generaties. En in dat koor van stemmen vind ik ruimte. Ik ben nodig, doe ertoe, maar mijn bestaan is ook relatief. Mijn leven wordt daar lichter en kleurrijker door. De stem van Judas, de demonen van Legioen, de boosheid van Michal klinken allemaal ook in mij.’

Kees van der Zwaard schrijft sinds jaren monologen. Als predikant in de oecumenische Janskerksgemeente in Utrecht vertolkt hij die dikwijls in de vieringen, en als theatermaker speelt hij ze in voorstellingen. Maar drie jaar geleden maakten twee frozen shoulders hem het werken onmogelijk. Hij kon niets meer vasthouden, niet slapen, niet schrijven. Zijn rijk gevulde leven werd teruggebracht tot een bestaan op de vierkante meter.

‘Ziek zijn doet iets met je. Je ontdekt wat ertoe doet in je leven. Het is een oefening in het zinvol maken van elke dag met bijna niets. Ik was al blij als ik een maaltijd had bereid! Je ontdekt dat je niks voorstelt. Je bent één van de velen. Ik voelde

in dat niets-zijn verbondenheid met alles en wist: dit is kwetsbaarheid. En liefde en schoonheid. Al die ervaringen doen ertoe, de mooie én de moeilijke. In die bedding van het bestaan is ruimte voor een onderstroom van mildheid: zo zijn wij. Die mildheid is niet van mij, maar stroomt door me heen; zoals de zegen niet van mij is maar door me heen stroomt. Sinds de tijd dat ik letterlijk niets kon, weet ik: ons bestaan is één en heel. Alles past erin en ik pas in alles. Ook, of misschien juist, in de gebrokenheid. En het bijzondere is: als alles gezien mag worden, komt er rust in jezelf.’

Hoe is het als zo’n levenswerk klaar is? ‘Eerst dacht ik: dit is wie ik ben en wat ik doe! Toen zag ik de illustraties van Sylvia Weve en ontdekte dat er in al die stemmen nog veel meer verborgen was. Het boek is niet af. Ik hoop dat de monologen de lezers zullen raken en dat ze ook zelf nieuwe lagen ontdekken in hun bestaan. En in de bijbel. Dat ze in de onderstroom ontdekken: dit boek gaat over mij, over alle mensen, door alle tijden heen en ook nu. En dat het dan goed is.’ +

Presentatievoor-
stellingen van
Spiegelfamilie, zie:
keesvanderzwaard.nl

illustratie Sylvia Weve

Deadline

Vandaag moet dit stukje af; morgen is de deadline.

Vandaag heeft het woord

‘deadline’ opeens een heel andere betekenis. Want morgen zal mijn vriendin sterven. Ik kan het nog niet bevatten, het is veel te snel gegaan.

Begin oktober bleek dat het niet

de artrose was die de pijn veroorzaakte: ‘metastasen in het beenmerg’.

Er volgden weken van hoop en vrees, afspraken bij de oncoloog. En toen haar berichtje op mijn voicemail: ‘Ik kan niet beter worden... Als het zover is, wil jij dan de uitvaart leiden? Ik snap het hoor, als je het niet kunt...’ Daarna toch nog weken met een sprankje hoop, want soms gebeuren er toch wonderen? Wie weet, immunotherapie, een *second opinion*...

We kennen elkaar al meer dan

45 jaar. Samen zijn we ooit begonnen aan de opleiding tot psychiatisch verpleegkundige. Jarenlang zijn we collega’s geweest, totdat we allebei Deventer verlieten. Zij verhuisde met haar man en dochtertje naar Duitsland en ik een paar jaar later naar Belfast in Ierland. De afstand maakte dat we soms lang geen contact hadden, maar de band is altijd gebleven.

Twee weken geleden werd de

hoop voorgoed de grond in geboord. Haar zus en dochter vroegen of ik een opzetje kon maken voor het afscheid. ‘Wil jij ook iets zeggen bij de uitvaart?’, vroeg ik haar dochter. ‘Nee, dat kan ik niet’, zei ze. ‘En ik wil de dingen tegen mama

zeggen nu ze nog leeft, en straks niet tegen de kist gaan staan praten.’

De dingen tegen elkaar zeggen nu het nog kan... Dat kenmerkt deze laatste weken.

Ik kijk met bewondering naar de ontwikkeling die mijn vriendin doormaakt. In een razend-snel tempo. Eerst alleen maar ongeloof en verdriet. Haar kleinzootjes zal ze niet zien opgroeien. Het verdriet om het verdriet van de mensen die haar zullen missen. De twee hondjes, die ze achterlaat. Als je met zoveel liefde verbonden bent, is er zoveel om los te laten en zoveel pijn.

Maar ook een groeiende berusting en een heel bewust afscheid nemen: dingen zeggen nu het nog kan. In sommige relaties moet nog iets worden opgeruimd, maar het zijn vooral warme woorden die ze spreekt. We omringen haar met onze liefde en ze ligt onder haar dekbedje dankbaar te genieten. ‘Wat zijn jullie een goed team.’ We huilen samen, we lachen samen. Ik voel me rijk.

Morgen is ze niet meer van deze aarde, maar leeft ze in het Licht. +

‘It is in love that we are made, in love we disappear.’

(Leonard Cohen)